

Kyneva T.S., Vyshnevskaya I.V.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ASSESSMENT AND ANALYSIS OF THE FINANCIAL CONDITION OF THE COMPANY: THE NATURE AND NECESSITY

Summary

The essence of an assessment of a financial condition of the enterprise. Researched need of carrying out the analysis of a financial condition of the enterprise is considered in the article, their characteristic is opened. Complex definition of studied category is made. The directions of practical implementation of financial status. A study of the financial condition on the example of LLC «Agro Korsun».

Keywords: management, assessment, analysis, financial condition, performance financial condition.

УДК 330.322:338.486(477)

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ЗА ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ

Кіш Г.В.

Ужгородський національний університет

Стаття присвячена проблемам формування інвестиційного забезпечення економіки України загалом, та туристичної галузі зокрема, за основними джерелами інвестування. Розглянуто основні тенденції та структури залучення іноземних інвестицій. Досліджено інвестиційну привабливість економіки України за різними індексами. Представлено інвестиційну привабливість країни за регіональним принципом. Розглянуто особливості внутрішніх джерел інвестування.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне забезпечення, іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, туристична галузь, джерела фінансування.

Постановка проблеми. Економічна діяльність окремих суб'єктів господарювання значною мірою характеризується обсягом здійснюваних інвестицій. Це стосується зокрема і туристичного бізнесу. Власне інвестиції, акумулюючи підприємницький, державний та змішаний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, пришвидшують розвиток ринку товарів та послуг, сприяють макроекономічній стабілізації, формуванню національних інвестиційних ринків, розвитку туристичної інфраструктури. Для успішного вирішення проблеми залучення та реалізації інвестицій туристичними підприємствами, доцільно визначити основні джерела формування інвестиційного забезпечення, і здійснити оцінку ефективності інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи інвестиційної діяльності та її особливості в різних сферах економіки глибоко досліджено в роботах відомих зарубіжних вчених, зокрема: Е. Домара, Дж. Кейнса, К. Маркса, А. Маршалла, А. Пігу, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Смита, Р. Солу, П. Фішера, М. Фрідмена, Е. Хансена, Р. Харрода, Р. Хоутрі, Й. Шумпетера. Питання інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку висвітлюються вітчизняними економістами, такими як: Ю. Бажал, В. Беседін, З. Варналій, Т. Вахненко, О. Гаврилук, А. Галицький, В. Геєць, О. Гонта, А. Гриценко, Б. Губський, В. Зимовець, Н. Ковтун, В. Корнеєв, М. Крачило,

М. Крупка, П. Курмаєв, О. Махмудов, А. Музиченко, В. Осецький, Б. Панасюк, В. Савченко, В. Семиноженко, М. Скрипниченко, Д. Стеченко, О. Удалих, В. Шевчук, Л. Федулова, А. Чухно та інші. Вагомий внесок у вивчення економічної ефективності і організації в галузі туризму здійснили Г. Алейнікова, І. Балабанов, А. Гайдук, В. Герасименко, В. Гуляєв, М. Долішній, Л. Дядечко, А. Здоров, В. Квартальнов, М. Мальська, Н. Фоменко, В. Худо, А. Чудновський, В. Янкевич та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значні напрацювання у дослідженні принципів питань активізації інвестиційної діяльності, залишаються недостатньо розкритими та обґрунтованими ряд наукових і практичних проблем: формування сприятливого інвестиційного середовища в туристичній галузі; обґрунтування системи заходів державного управління по активізації інвестування в туризмі, удосконалення методів стимулювання інвестування, налагодження системи вибору та реалізації інвестиційних проектів на основі економічної ефективності та ін.

Мета статті. Метою даної роботи є комплексний аналіз основних джерел формування інвестиційного забезпечення економіки загалом, та туристичної галузі зокрема, а також визначення засад фінансування інвестиційних проектів та оцінки інвестиційної привабливості економіки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи сучасний стан туризму в Україні,

для вдосконалення діяльності туристичної галузі необхідно в короткі терміни вирішити досить складні проблеми. Незадовільний стан сучасної туристичної інфраструктури вимагає значних вкладень коштів. Важливими джерелами фінансування розвитку туристичної сфери є: державні асигнування; кошти підприємств, установ, організацій – власників рекреаційно-туристичних об'єктів; кошти місцевих бюджетів, у тому числі отримані від платежів за рекреаційні ресурси, податкові надходження тощо; кредитні ресурси; іноземні інвестиції. Проте головне місце в системі фінансово-економічного регулювання посідають іноземні інвестиції. Одним з ефективних напрямів залучення іноземних інвестицій у рекреаційно-туристичний бізнес є створення спільних лікувально-оздоровчих або туристичних підприємств. Другий напрям – формування вільних зон рекреаційно-туристичного підприємництва. Ними можуть стати обмежені території, в яких запроваджуються особливі економіко-правові, фінансово-кредитні, митні умови діяльності вітчизняних та іноземних юридичних осіб.

Україна дуже поступово приєднується до міжнародної інвестиційної діяльності. Туристичний комплекс не є інвестиційно привабливим. Так, на 1 січня 2014 р. частка прямих іноземних інвестицій у готелі і ресторани складала 1482 млн.грн, тобто 0,9% від загального обсягу цих інвестицій [4].

Особливо гостро постає необхідність оцінки інвестиційного забезпечення, оскільки саме інвестиційний клімат в цілому й інвестиційна привабливість окремих видів туристичної діяльності та туристичних районів впливають на темпи структурних зрушень в економіці країни.

Оцінка інвестиційного забезпечення здійснюється за чотирма основними напрямками (рис. 1).

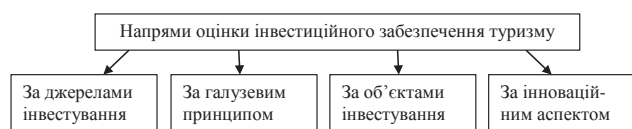


Рис. 1. Напрями оцінки інвестиційного забезпечення [1, с. 73]

До джерел інвестиційного забезпечення розвитку туристичної галузі слід відносити: вкладення в туристичні підприємства іноземного та вітчизняного капіталу, кредитні фінансові ресурси, внутрішні інвестиційні джерела підприємств (амортизація, прибуток), заощадження населення (напряму та через фінансові установи). За даними Державного комітету статистики України показник іноземних інвестицій в національну економіку України у період з 2011 до 2013 року мав негативну тенденцію, проте у 2014 році стрімко зріс (рис. 2).

Це може бути обумовлену представленням даних у національній валюті, проте даний стрибок не буде зафіксований у іноземній валюті. Однак в загальній сукупності капітальних інвестицій в економіку країни у 2014 році, іноземні інвестиції склали лише 3%.

Наразі в Україні для підвищення інвестиційного інтересу з боку іноземного інвестора є безліч умов, обумовлених рядом досить суперечли-

вих факторів. Відсутність у даний час ефективної конкуренції серед вітчизняних туристичних підприємств, дешева робоча сила, відносно недорогий і емний (хоча і не досить якісний) ринок матеріально-технічної бази, неосяжний споживчий ринок і, насамперед, можливість одержання значно більш високих норм прибутку в порівнянні з розвинутими країнами – все це повинно робити українську економіку особливо привабливою для іноземних підприємств.

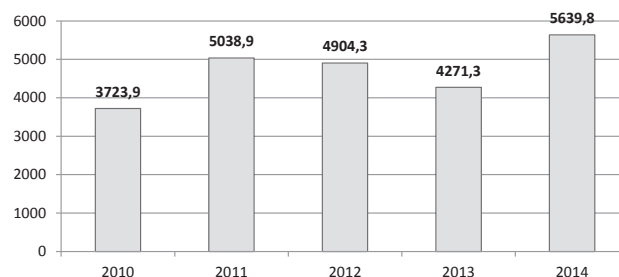


Рис. 2. Динаміка іноземних інвестицій в національну економіку України у 2010-2014 рр, млн. грн

У той же час більшість іноземних експертів виділяють вирішальними факторами інвестиційної привабливості країни стабільність економічної, політичної та соціальної ситуації в регіоні, відсутність яких в Україні фактично ліквідує всі попередньо зазначені умови.

Обсяг іноземних інвестицій недостатній порівняно із потребами економіки. Несприятливий інвестиційний клімат позначається на завданнях, які ставлять перед собою інвестори: мета переважної більшості з них полягає у якнайшвидшому отриманні прибутку, тому значна частина інвестицій вкладається в торгівлю, сферу послуг, посередницьку діяльність. При аналізі структури вкладеного в економіку капіталу нерезидентів простежується тенденція до збільшення частки майнових внесків, що призводить до зменшення вкладень капіталу у грошовій формі і свідчить про те, що іноземні інвестиції часто спрямовуються не стільки в реальне інвестування і налагодження виробництва, скільки у формування сприятливих умов для імпорту в Україну. Значна частка іноземних інвестицій використовується для придбання, переважно шляхом імпорту, автотранспортних засобів та офісного обладнання (комп'ютерів, засобів зв'язку, меблів тощо) та для імпорту технологічного обладнання. Така роль іноземних інвестицій, звичайно, не може задовольнити економіку країни.

Іноземні інвестиції в Україні мають короткостроковий характер і розраховані на швидке обертання у сфері торгівлі та послуг. Середній іноземний інвестор, здатний задовольнити багатомільйонні інвестиційні потреби, ще не залучений в галузь туризму України. Серед іноземних вкладників переважають дрібні фірми, фізичні особи.

Ситуація ускладнюється низьким іміджем України на світовому інвестиційному ринку. У всіх рейтингах вона посідає останні місця за привабливістю інвестиційного клімату і перші – за ризиками інвестування.

Індекс інвестиційної привабливості України у першому кварталі 2013 року залишився незмінним у порівнянні з показником кінця попе-

реднього року – 2,12 бала з п'яти можливих. Про це свідчать дані дослідження привабливості бізнес-клімату України, проведеного Європейською бізнес-асоціацією (СБА).

Wall Street Journal і Heritage Foundation щорічно розраховує індекс економічної свободи. Його динаміку спостерігаємо на рис. 3.

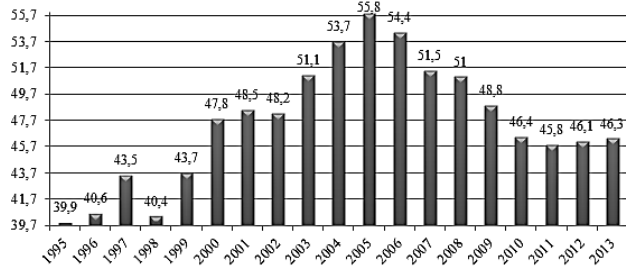


Рис. 3. Динаміка змін індексу економічної свободи України за період 1995–2013 рр. [6]

Як бачимо, найбільшого значення індекс економічної свободи набув у 2005 р., після чого спостерігається тенденція до його зниження до 2011 р. За останні два роки рейтинг України зріс на 0,5 пункти, що не є значним підвищенням, але все ж показує позитивну динаміку.

Своєрідним барометром ділової репутації, конкурентоспроможності, а відповідно і інвестиційного клімату держави є ряд індексів, а саме: Global Competitiveness Index, World Competitiveness Yearbook, The Doing Business, Heritage Foundation [2]. За період з 2006 по 2012 рік Україна поступова переміщалась до кінця списків, що не може не турбувати (див. табл. 1).

Дані індекси дають чіткий сигнал, що інвестиційний клімат в Україні не є комфортним для суб'єктів підприємницької діяльності, особливо в короткостроковій та середньостроковій перспективі, внаслідок відсутності практичних кроків, які б забезпечували економічну свободу та захист інтересів всіх учасників бізнес-процесів при чітких, всім зрозумілих, передбачуваних та неупереджених правил ведення бізнесу.

Особливу увагу привертає на себе той факт, що після кризи 2008–2009 років, не зважаючи на від'ємну динаміку світової економіки, Україна у 2013 році змогла покращити свої позиції, про що свідчить Індекс ведення бізнесу (див. табл. 2). Основні позитивні зрушення відбулись за рахунок зменшення строків започаткування бізнесу, реєстрації власності, сплати податків. За даними Всесвітнього банку, у рейтингу The Doing Business–2014, Україна зайняла 112 місце, це той рекорд який вона досягла за всі роки своєї незалежності, але так і не змогла увійти у сотню. Якщо розглядати значення цього індексу у загальному підсумку, можемо констатувати позитивну динаміку, але практично більшість законодавчих змін, які було запропоновано і враховано при розрахунку даного показника не працюють або не мають суттєвого практичного значення.

Позиція України за межами сотні свідчить про те, що підприємства витрачають більш ніж це доречно часу на спілкування з представниками державних органів влади, а декларації про зменшення кількості узгоджувальних та ліцензійних документів залишилися на папері, але головною проблемою залишається тиск на суб'єкти госпо-

Таблиця 1

Індекси конкурентоспроможності для України, за період 2006–2012 року

Показник	Рік						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index) (GCI)	48 з 125	57 з 131	62 з 134	61 з 133	63 з 133	64 з 133	64 з 133
Всесвітній індекс конкурентоспроможності (World Competitiveness Yearbook IMD)	46 з 55	46 з 55	54 з 55	54 з 56	57 з 59	57 з 59	56 з 59
Індекс ведення бізнесу (The Doing Business)	124 з 155	118 з 179	139 з 178	145 з 183	147 з 183	149 з 183	152 з 183
Індекс економічної свободи (Heritage Foundation)	99 з 157	125 з 161	133 з 157	152 з 179	162 з 179	163 з 179	161 з 179

Таблиця 2

Місце України у рейтингу The Doing Business у 2009–2013 рр.

Складові індексу	Рік					Зміна 2013 до 2012
	2009	2010	2011	2012	2013	
Складність ведення бізнесу, загальна оцінка	145	147	149	152	137	+15
За субіндексами:						
– започаткування бізнесу	128	136	118	116	50	+66
– реєстрація власності	140	160	165	168	149	+19
– сплата податків	180	181	181	183	165	+18
– підключення до мережі електропостачання	–	–	169	170	166	+4
– виконання зобов'язань по контракту	48	43	44	44	42	+2
– банкрутство	143	145	158	158	157	+1
– отримання кредиту	28	30	21	23	23	0
– дозвільна система у будівництві	179	181	182	182	183	-1
– зовнішня торгівля	121	139	136	144	145	-1
– захист прав інвесторів	142	108	108	114	117	-3

дарювання бюджетоутворюючих органів, а особливо податкової інспекції. Як наслідок суб'єкти господарської діяльності, які проводять свою діяльність з використанням нелегальних схем, більш конкурентоспроможні, логічно, що відбувається згортання діяльності легального бізнесу, а це негативно впливає на наповнення бюджету та інвестиційний клімат держави. Особливу насторогу викликає той факт, що за одним з ключових субіндексів для інвестора – захист прав інвесторів – Україна за даними The Doing Business-2013 спустилась на 3 пункти, а за даними The Doing Business-2014 вже на 11 пунктів та зайняла 128 позицію. Не зважаючи на те, що в Україні діють закони «Про акціонерні товариства» та «Про захист економічної конкуренції», які покликані захищати право власності та конкурентні позиції кожного інвестора, високий рівень корупції у судовій системі, вибіркоче законодавство та недобросовісна конкуренція, знижують активність внутрішнього та зовнішнього інвестора. Особливе місце в українських реаліях займає відсутність узгодженості питань, щодо зовнішніх та внутрішніх пріоритетів державної влади, як в контексті економічної так і політичної складової. Не зважаючи на те, що Україна займає лідируючі позиції серед країн, які розповсюджують нелегальні копії світових брендів, що відповідно негативно позначається на іміджі держави, суттєвих зрушень у вирішенні даного питання не відбулось. А різка, невдало обгрунтована відмова від підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, вмиг понизила кредитні рейтинги України, що поставило під загрозу не тільки фінансування економіки кредиторами, інвесторами, а й можливість отримати сучасні технології, додатковий ринок збуту та забезпечити вітчизняним підприємствам перехід на якісно новий рівень розвитку.

В регіональному розрізі згідно з дослідженням, проведеним на замовлення Державного агентства з інвестицій [3], найкращі умови для бізнесу у 2014 році мали Львівська, Івано-Франківська та Одеська області. Найгіршими для інвесторів регіонами є Херсонська і Чернівецька області. У п'ятірку лідерів також потрапили Вінницька область та місто Київ.

У 2013 році лідером рейтингу стала Харківська область, яка в 2014 році посіла лише восьме місце. Друге місце у 2013-му дісталось Львівщині, а третє – Донеччині. Проте цього року Донецька область – лише на 22 позиції за інвестиційною привабливістю. При складанні рейтингу дослідники розрізняють так звані «жорсткі» та «м'які» фактори. До «жорстких» належать ті, які складно або взагалі неможливо швидко змінити.

Це природні ресурси, географічне розташування, якість робочої сили та інфраструктури. Натомість м'які умови – діловий клімат, відкритість місцевої влади, рівень корупції, тиск на бізнес з боку влади, наявність «історій успіху» у регіоні – можна змінити досить швидко.

І саме завдяки цим «м'яким» факторам західні регіони України стали більш привабливими для інвесторів впродовж досить короткого часу. Водночас за «жорсткими» факторами, які визначають потенціал регіонів, лідерами інвестиційної привабливості залишаються Харківська, Дніпропетровська та Одеська області. Головні проблеми, які називають інвестори, незалежно від регіону, де вони працюють, це незадовільний стан інфраструктури, проблеми із придбанням земельних ділянок, корупційна система державних закупівель, низька ефективність судової системи та складності із отриманням ліцензій та дозволів. Чим менш поширеними є ці проблеми у тому чи іншому регіоні, тим вищим є його загальна позиція у рейтингу інвестиційної привабливості.

Якщо розглядати структуру капітальних інвестицій в економіку України за джерелами інвестування у 2014 році, то побачимо, що найбільшу частку (70%) складають інвестиції з власних коштів підприємств та організацій. (рис. 4, табл. 3).

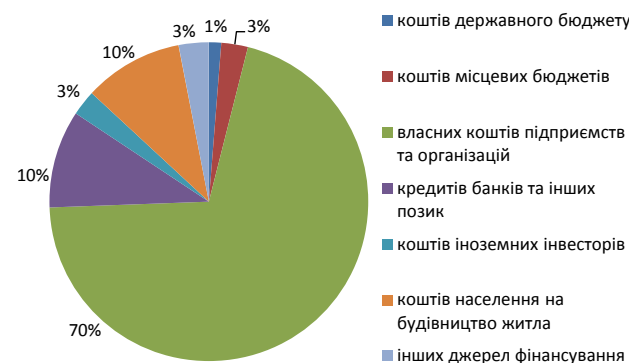


Рис. 4. Структура капітальних інвестицій в економіку України за джерелами фінансування у 2014 році

Стосовно внутрішніх джерел інвестування слід визнати, що потреби туристичної індустрії в прямих капіталовкладеннях значно перевищують існуючу на вітчизняному фінансовому ринку інвестиційну пропозицію. Так, кредит займає особливе місце в системі внутрішніх джерел управління інвестиційною діяльністю. Нажаль, негативний вплив світової фінансової кризи на економіку України закономірним чином позна-

Таблиця 3

Капітальні інвестиції в економіку України за джерелами фінансування за 2010-2014 роки, млн. грн. [4]

	2010	2011	2012	2013	2014
Усього	180576	241286	273256	249873	219420
коштів державного бюджету	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	2738,7
коштів місцевих бюджетів	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5918,2
власних коштів підприємств та організацій	111371	147570	171177	165787	154630
кредитів банків та інших позик	22888,1	36651,9	39724,7	34734,7	21739,3
коштів іноземних інвесторів	3723,9	5038,9	4904,3	4271,3	5639,8
коштів населення на будівництво житла	18885,9	17589,2	22575,5	24072,3	22064,2
інших джерел фінансування	7752,5	9312,8	10030,9	8036,7	6690,2

чився й на розвитку системи кредитування вітчизняного підприємництва. Зараз відсоткові ставки за кредитами для великих компаній становлять 20-25% річних у гривні (рік тому кредитні відсотки були на рівні 15-17%). Банківські кредити малим та середнім компаніям обходяться ще дорожче: від 30% до 50% річних у гривні [5]. В структурі капітальних інвестицій в економіку країни за 2014 рік кредити банків та інших позик займають лише 10% від загального обсягу, що на 4% менше, ніж у 2013 році. Отже, за таких умов кредит як вагомий інструмент інвестиційного забезпечення втрачає свої функції.

Вагомою причиною *низького рівня участі населення в інвестиційному процесі* є незначні обсяги вільних коштів (заощаджень) останніх через низький рівень доходів. Так, за даними Державного комітету статистики України, реальні доходи населення в 2014 р. склали на 15% менше ніж в аналогічному періоді 2013 року [4].

Висновки. Основним джерелом інвестицій в туристичний сектор української економіки залишаються власні кошти підприємств і організацій (яких на даний час не достатньо навіть для підтримки простого відтворення), частка державного сектора в інвестуванні є незначною, обсяги іноземних інвестицій особливо не впливають на розвиток туристичної галузі, кредитно-банківська система не є активним суб'єктом кредитування туристичної індустрії. На основі аналізу динаміки іноземних інвестицій в національну економіку бачимо нестабільність фінансування, що зумовлено багатьма факторами. Іноземні інвестиції в Україні мають короткостроковий характер і розраховані на швидке обертання у сфері торгівлі та послуг. Ситуація ускладнюється низьким іміджем України на світовому інвестиційному ринку. У всіх рейтингах вона посідає останні місця за привабливістю інвестиційного клімату і перші – за ризиками інвестування.

Список літератури:

1. Ванькович Д. В. Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів в Україні / Д. В. Ванькович, Н. Б. Демчишак // Фінанси України. – 2007. – № 7. – С. 72-84.
2. Кубах Т. Г. Інвестиційний клімат держави: теоретичний та практичний аспект // Ефективна економіка. – 2013. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604>
3. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К.: 2014. [Електронний ресурс]: – Режим доступу – http://www.ier.com.ua/files/Projects/Рейтинг_інвестиційної_привабливості_регіонів_2014.pdf
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Шипанська М. В., Кругляно А. В. Фінансування малих підприємств в Україні в умовах економічної кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/schipanska-mv-ken-kruglyanko-av-finansuvannya-malih-pidpriemstv-v-ukrayini-v-umovah-ekonomichnoyi-krizi/>
6. Official website: The Heritage Foundation. – [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://heritage.org>

Кіш Г.В.

Ужгородський національний університет

ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ ЗА ИСТОЧНИКАМИ ФИНАНСИРОВАНИЯ

Аннотация

Статья посвящена проблемам формирования инвестиционного обеспечения экономики Украины в целом, и туристической отрасли в частности, по основным источникам инвестирования. Рассмотрены основные тенденции и структуры привлечения иностранных инвестиций. Исследована инвестиционная привлекательность экономики Украины по разным индексам. Представлена инвестиционная привлекательность страны по региональному принципу. Рассмотрены особенности внутренних источников инвестирования.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционное обеспечение, иностранные инвестиции, инвестиционный климат, туристическая отрасль, источники финансирования.

Kish G.V.

Uzhgorod National University

EVALUATION OF TOURISM INVESTMENT SUPPORT THROUGH THE SOURCES OF FUNDING IN UKRAINE

Summary

The article is devoted to the problems of formation of investment support Ukraine's economy in general and the tourism industry in particular, through the major sources of funding. The main trends and structure of foreign investments are considered. The investment attractiveness of Ukraine's economy according to various indexes is investigated. Investment attractiveness of the country on a regional basis is presented. Features of domestic sources of investment are considered.

Keywords: investments, investment support, foreign investment, investment climate, tourism industry, funding.